

Til Arbejdsmiljørådet

Redegørelse for Arbejdsmiljøforskningsfondens virke i 2020

24. marts 2020

J.nr. 20155100050

AM
SHY

1. Fondens grundlag og formål

Arbejdsmiljøforskningsfonden blev oprettet i 2003 og finansieret med satspuljemidler, med det formål at støtte forskning og udvikling i arbejdsmiljø for at forebygge og begrænse udstødelse fra arbejdsmarkedet. Fra 2009 blev bevillingen til fonden permanentgjort med en årlig bevilling på ca. 55 mio. kr. Hertil kommer et årligt tilskud til fonden fra Arbejdsmiljørådet på 4-5 mio. kr.

Fonden har hjemmel i tekstanmærkning 115 på finansloven og bekendtgørelsen om Arbejdsmiljøforskningsfonden. Fonden er placeret under beskæftigelsesministeren, og den daglige sekretariatsbetjening og administration varetages af Arbejdstilsynet.

Tabel 1 viser de samlede midler, som er til rådighed fordelt på år, mens tabel 2 viser de midler, der er til rådighed.

Tabel 1

Bevilling (fra FL 2021)

Mio. kr., årets pl-niveau	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bevilling på finansloven*	59,1	59,8	59,0	61,1	65,8	61,8
Heraf tilskud fra Arbejdsmiljørådet	4,1	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2

Noter: I bevillingen er der i perioden 2021-2023 tilføjet 4 mio. kr. årligt til pulje til videnopbygning vedr. nedslidning. Bevillingen er desuden reduceret med 4,8 mio. kr. årligt i 2021 og 2022 som følge af udmøntning af besparelse på statens konsulentforbrug, jf. Aftale om finansloven for 2021 mellem regeringen, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten og Alternativet. I 2022-2024 er tilføjet 2,1 mio. kr. årligt til administration (se note til tabel 2).

Anvendelse af midler

Tabel 2

Mio. kr., årets pl-niveau	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Afsat til NFA til forskning i kemisk arbejdsmiljø		10,2	10,3	10,3		
Pulje til videnopbygning om forebyggelse af nedslidning mv.			4,0	4,0	4,0	
Midler til administration (sekretariat)*				2,1	2,1	2,1
Driftsudgifter (vederlag, konference mv.)	0,8	0,6	0,8	0,8	0,8	0,8
Midler til uddeling	58,3	49,0	43,9	43,9	58,9	58,9

I alt	59,1	59,8	59,0	61,1	65,8	61,8
--------------	------	------	------	------	------	------

Note: Midler til administration af Arbejdsmiljøforskningsfonden i Arbejdstilsynet afholdes i perioden 2019-2021 af finanslovskontoen 17.11.10. Beskæftigelsesministeriets administration af satspuljer. For 2022 og frem forventes udgifter til administration på 2,1 mio. kr. årligt afholdt af bevillingen 17.21.08. Arbejdsmiljøforskningsfonden.

Der er i 2020 anvendt 615.300 kr. til drift af fonden: Afholdelse af bedømmelsesmøder, honorering af udvalgsmedlemmer i de faglige bedømmelsesudvalg og afholdelse af konference.

2. Fondens opslag og uddelinger i 2020

Arbejdsmiljøforskningsfonden består af tre udvalg: Det Videnskabelige Arbejdsmiljøforskningsudvalg (DVU) og Udvalget for Udvikling og Udredning (UUU), som foretager den faglige bedømmelse af ansøgningerne, samt Det Strategiske Arbejdsmiljøforskningsudvalg (DSU), som prioriterer og indstiller, hvilke ansøgninger der skal have støtte. Fonden uddeler, efter ansøgning, midler til forskning og udvikling i arbejdsmiljø. Midlerne uddeles i åben konkurrence. DSU beslutter på grundlag af fondens strategi de konkrete temaer, som fonden ønsker at støtte.

Arbejdsmiljøforskningsfonden havde to ordinære opslag i 2020 med ansøgningsfrist hhv. 2. marts og 1. september. Det første opslag havde følgende hovedtemaer:

- Psykisk arbejdsmiljø
- Arbejdsulykker
- Muskel- og skeletbesvær
- Virkemidler i arbejdsmiljøarbejdet
- Kemisk arbejdsmiljø

Det andet ordinære opslag havde foruden ovennævnte hovedtemaer *corona-krisen* og *betydning for arbejdsmiljøet* som hovedtema.

Der blev indsendt i alt 133 ansøgninger til et samlet beløb på 341 mio. kr. Af disse blev 48 godkendt af de faglige bedømmelsesudvalg DVU og UUU. Efter prioritering i Det Strategiske Arbejdsmiljøforskningsudvalg bevilgede fonden i alt 50,3 mio. kr. til 22 projekter.

Projekterne er kort beskrevet og opdelt på tema i bilaget 'Igangværende projekter 2020'. De afsluttede projekter er desuden oplistet i afsnit 5 og er desuden beskrevet kort i bilaget 'Afsluttede projekter i 2020'. Bevillingerne i 2020 er i tabel 2 fordelt på tema:

Tabel 2

Bevillinger fra Arbejdsmiljøforskningsfonden 2020

Tema	Antal projekter	Beløb i mio. kr.	Pct. af samlet uddeling
Ulykker	1	2,3	4,6
Psykisk arbejdsmiljø	6	15,7	31,2

Muskel-skelet	5	12,0	23,8
Kemisk arbejdsmiljø	5	12,8	25,4
Virkemidler	2	4,5	8,9
Corona-krisen	1	1,8	3,6
Udredning	2	1,3	2,6
I alt	22	50,4	100,0

Anm. Projekter under hovedtemaet virkemidler omhandler typisk også ét eller flere af de andre temaer.

Det beskedne antal bevillinger til projekter om ulykker hænger sammen med, at der kun blev modtaget få ansøgninger om dette tema. Det bemærkes, at projekter om virkemidler ofte er knyttet til ét eller flere af de øvrige temaer: muskel-skelet, psykisk arbejdsmiljø osv.

3. Status for Arbejdsmiljøforskningsfonden ved udgangen af 2020

Tabel 3 nedenfor viser bevillingerne fra fondens start i 2003 til og med 2020 fordelt på samtlige temaer, inden for hvilke man har kunnet søge. Kolonne 2 viser, hvor mange opslag, der har været inden for de enkelte temaer i hele perioden. Kolonne 3 viser, hvor mange projekter, der har fået støtte inden for hvert tema. Kolonne 4 viser, hvor stort et beløb, der er bevilget inden for hvert tema, mens kolonne 5 viser, hvilken andel det bevilgede beløb udgør af den samlede bevilling.

Som det fremgår af tabellen, er der i perioden samlet set støttet 380 projekter til et beløb på i alt 991,5 mio. kr.

Nogle af projekterne omhandler problemstillinger inden for flere af temaerne. Det gælder især projekterne bevilget inden for temaerne psykisk arbejdsmiljø, muskel-skeletbesvær og virkemidler.

Fordelingen af midler afhænger naturligvis af, hvor mange gange de enkelte temaer har været slået op, men også af, hvor store forskningsmiljøerne er inden for det pågældende tema og dermed hvor mange ansøgninger, fonden modtager inden for hvert tema.

Tabel 3

Projektbevillinger 2003-2020

Tema	Antal opslag	Antal projekter	Mio. kr.	Pct. af samlede bevilling
Udstødelse og sygefravær	1	5	24,8	2,5
Ulykker	22	36	103,6	10,4
Nye teknologier	1	5	12,6	1,3

Virkemidler	22	79	185,2	18,7
Arbejde med mennesker	1	5	17,5	1,8
Mindre virksomheder	1	3	10,5	1,1
Psykisk arbejdsmiljø	23	88	230,8	23,3
Muskel-skelet	22	60	156,1	15,7
Støj	4	7	22,5	2,3
Nyt arbejdsliv	6	17	62,4	6,3
Viden og handling	2	3	12,7	1,3
Litteraturgennemgang om årsager til førtidig tilbage-trækning	1	1	1,0	0,1
Kemisk arbejdsmiljø*	17	35	127,7	12,9
Corona-krisen	1	1	1,8	0,2
I alt forsknings- og udviklingsprojekter		345	969,2	97,8
Udredninger		35	22,3	2,2
I alt støttet		380	991,5	100,0

Anm.: Før 2013 hed temaet "Stoffer og materialer". Der har desuden været en række særopslag om kemisk arbejdsmiljø under forskellige overskrifter såsom 'luftvejs- og hudlidelser', 'epoxy og isocyanater' og nanosikkerhed. Den del af fondens bevilling, der i 2020-2022 er afsat til NFA's forskning i kemisk arbejdsmiljø, indgår ikke i tabellen.

I perioden 2003-2006 blev temaer for fondens opslag delvist bestemt ud fra satspuljeaftalerne i forbindelse med fondens oprettelse og ved satspuljeaftalerne for 2004 og 2005. Fra 2007 og frem til og med 2011 har fonden slået de samme syv brede temaer op. Disse temaer var de fire prioriterede områder (arbejdsulykker, psykisk arbejdsmiljø, muskel- og skeletbesvær og støj) samt de tværgående temaer om virkemidler og nyt arbejdsliv. Desuden var stoffer og materialer medtaget som tema.

Efter 2012 har hovedtemaerne i fondens opslag primært været 2020-strategiens prioriterede arbejdsmiljøområder: arbejdsulykker, psykisk arbejdsmiljø og muskel- og skeletbesvær, samt det tværgående område virkemidler indenfor arbejdsmiljøarbejdet – i 2016 og 2017 blev de suppleret med temaerne luftvejs- og hudlidelser samt epoxy og isocyanater. I 2. runde 2019 kom kemisk arbejdsmiljø med som hovedtema.

Det Strategiske Arbejdsmiljøforskningsudvalg forsøger at tilgodese alle hovedtemaerne. Den faktiske fordeling af midler på de enkelte hovedtemaer afhænger dog af projekternes arbejdsmiljørelevans og kvalitet.

Selvom der er fokus på de nævnte temaer, lægger fonden vægt på, at man kan søge støtte til temaer, der inden for de prioriterede områder har særlig fokus på f.eks. kønsforskelle, sproglig og kulturel baggrund, alder, unge og nyansatte, korttidsansatte samt udsatte grupper. Desuden prioriterer fonden projekter med samarbejde mellem forskningsmiljøerne. Det fremgår af de konkrete opslag, hvilke emner fonden er særligt interesseret i at få udforsket, udviklet eller afprøvet.

I tabel 4 ses en oversigt over bevillingsmodtagere fordelt på type institution igennem hele fondens levetid. For overskuelighedens skyld sættes der lighedstegn mellem bevillingsmodtager og hovedansøger. Hvis flere institutioner samarbejder om et projekt, henregnes hele bevillingen til hovedansøgeren.

Tabel 4

Samlet støtte 2003-2020 fordelt på bevillingsmodtager

Ansøgere	Antal bevilgede projekter	Bevilgede midler (mio. kr.)	Gns. bevilget pr. projekt (mio. kr.)	Pct. af samlet bevillingssum
NFA	116	363,2	3,1	37
Arbejdsmedicinske klinikker	107	288,5	2,7	30
Universiteter	74	209,1	2,8	21
Rådg. virksomheder	33	79,6	2,4	8
Øvrige	21	33,1	1,6	3
I alt	351	973,5	2,5	100

Anm.: De arbejdsmedicinske udredninger regnes ikke med i denne opgørelse. Se Tabel 3 for den totale bevillingssum.

Støtte til forskeruddannelse

Fonden besluttede i 2007 at styrke sin indsats for forskeruddannelse på arbejdsmiljøområdet bl.a. ved at muliggøre, at ph.d.-studerende kan søge om midler inden for alle strategiens temaer. Fondens har i 2020 støttet 4 ph.d.-projekter.

4. National arbejdsmiljøforskningsstrategi

I oktober 2020 trådte en ny national strategi for arbejdsmiljøforskning i kraft. Strategien er blevet til i samarbejde med forskningsmiljøerne og arbejdsmarkedets parter. Strategien vil danne rammen for den forskningsindsats, der finansieres af Beskæftigelsesministeriet, herunder Arbejdsmiljøforskningsfonden, i de kommende 10 år. Strategien udspringer af aftalen om en ny og forbedret arbejdsmiljøindsats, og ordnede forhold på arbejdsmarkedet fra april 2019, som et bredt flertal i Folketinget står bag. Den nationale strategi skal evalueres efter 3 år.

5. Fondens nye strategi

Fonden har 15. februar fået ny strategi, som gælder for perioden 2021-2023. Strategien er udarbejdet på baggrund af den nationale strategi for arbejdsmiljøforskning og trepartsaftalen om nye nationale mål for arbejdsmiljøindsatsen fra december

2020. Strategien er godkendt af beskæftigelsesministeren efter indstilling fra Det Strategiske Arbejdsmiljøforskningsudvalg.

Det skal være sikkert og sundt, at gå på arbejde. Arbejdsmiljøforskningsfonden har til opgave at stimulere kvaliteten og relevansen af arbejdsmiljøforskningen. Fonden støtter forskning og udvikling, der kan medvirke til at forbedre arbejdsmiljøet.

Det er først og fremmest hos den enkelte virksomhed, at arbejdsmiljøet kan flyttes, og virksomhederne i Danmark skal derfor have de bedste forudsætninger for at sikre et godt arbejdsmiljø i dag og i fremtiden.

Det overordnede mål med strategien er, at både små og store virksomheder får den nødvendige forskningsbaserede viden om arbejdsmiljø, så de kan handle og styrke forebyggelsen af arbejdsulykker, negative fysiske og psykiske påvirkninger i arbejdet og arbejdsbetingede sygdomme. Forskningen skal også bidrage til tidlig forebyggelse af de langsigtede virkninger på helbredet af risikofaktorer i arbejdsmiljøet, og til, at positive faktorer i arbejdsmiljøet anvendes aktivt af virksomhederne.

Det danske arbejdsmarked er under fortsat forandring. Ny teknologi, digitalisering, udvikling i danskerne sundhed og nye måder at arbejde på giver nye muligheder og nye udfordringer i indsatsen for et godt arbejdsmiljø. Forskningen skal bidrage til at opfange, frembringe og formidle ny viden om disse muligheder og udfordringer.

Forskningen skal også bidrage til at sikre attraktive og udviklende arbejdspladser, modvirke udstødelse fra arbejdsmarkedet, fastholde mennesker i arbejde og tilvejebringe et sundt og sikkert arbejdsliv til gavn for den enkelte, virksomhederne og samfundet.

Strategien introducerer tre nye prioriteringsparametre fra den nationale strategi, som fremover skal sikre relevansen af forskningen:

Udbredelse, alvorlighed og potentiale

Forskning, der understøtter viden på områder, hvor et arbejdsmiljøproblem er meget udbredt, hvor problemet er meget alvorligt, eller hvor der er stort potentiale.

Utilstrækkeligt vidensniveau

Der skal være overblik over den eksisterende tilgængelige viden, og forskningen skal prioriteres inden for områder med manglende viden.

Sammenhæng med de nationale arbejdsmiljømål

Forskning som direkte eller indirekte kan understøtte arbejdet med at nå de nationale mål.

Fondens strategi kan læses her: [\[link\]](#)

6. Formidlingsaktiviteter

En væsentlig opgave for fonden er at sikre, at resultater fra de støttede projekter bliver formidlet. Fonden lægger stor vægt på, at projekterne producerer både populær og videnskabelig formidling. Den videnskabelige formidling vil typisk være videnskabelige artikler, conferencebidrag og bogkapitler, mens populærformidlingen vil kunne ske gennem artikler i fagblade og aviser, tv-indslag, sociale medier, blog-indlæg etc.

Det er et krav, at projekterne indeholder en gennemarbejdet formidlingsplan, der tydeligt viser, hvordan projektet tænkes formidlet og gjort tilgængeligt i både et videnskabeligt og et bredere regi med fokus på mulige brugere af projektets resultater. Fonden stiller krav om, at forsknings- og udviklingsresultaterne gøres offentligt tilgængelige med henblik på, at resultaterne kan anvendes som en del af grundlaget for arbejdsmiljøindsatsen. I forbindelse med projektafslutning skal alle projekter således i slutrapporten til fonden vurdere, hvordan projektets resultater på kort og lang sigt kan bidrage til at forbedre arbejdsmiljøet.

Som led i den nye strategi sætter fonden fremover mere fokus på handlings- og brugerorienteret forskning og formidling af resultaterne fra støttede projekter, herunder også fondens egen rolle i denne opgave. Fonden ønsker, at brugere og forskere er i dialog og udveksler viden om arbejdsmiljø, og at brugere inddrages i hele forskningsprocessen, jfr. det såkaldte det såkaldte Knowledge Transfer and Exchange perspektiv, som er en tilgang med fokus på relevans, udbredelse og anvendelse. Det kan fx ske gennem brug af ”vidensbrobyggere” og interessentgrupper, og ved at afdække forskningsbehov i samarbejde med praktikere. Herved øges potentialet for, at virksomhederne får den viden, de har behov for til at implementere gode løsninger, og at viden om arbejdsmiljø forankres på arbejdspladserne.

Pga. coronakrisen blev den årlige konference i januar aflyst. Det forventes, at konferencen vil kunne afholdes senere på året, når corona-restriktionerne er blevet lempet, og forsamlingsforbuddet hævet.

7. Forskningsresultater

Resuméer af resultaterne fra de afsluttede projekter i 2020 er vedlagt som bilag til denne redegørelse.

Der er i 2020 afsluttet følgende projekter:

1. **Aftalebaserede Rådgivnings-Tjenester**
TeamArbejdsliv
2. **Arbejdsmiljøøkonomi i et bygherreperspektiv**
COWI A/S, NIRAS A/S og Joblife A/S
3. **DOC*X - En landsdækkende dansk arbejdsmiljøkohorte med job- og eksponeringsdata – en åben forskningsressource**
Arbejds- og Miljømedicinsk Afdeling, Bispebjerg Hospital
4. **Er høje fysiske arbejdskrav en barriere for en fysisk aktiv fritid?**

- Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø
5. **Forbedret opklaring og læring efter alvorlige og komplicerede ulykker**
COWI A/S, NIRAS A/S og Joblife A/S
  6. **Fra forskning til praksis i forebyggelse af arbejdsulykker**
Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø
  7. **Får man ondt i lænderyg og i nedre ekstremiteter af meget stående og gående arbejde?**
Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø
  8. **Godt i gang efter skulderoperation. Arbejdsmedicinsk interventon med fokus på belastningstilpasning og sikring af hurtigere og mere varig tilbagemunden til arbejdet efter skulderoperation**
Arbejdsmedicin, Aarhus Universitetshospital
  9. **Håndtering af psykisk arbejdsmiljø: Udvikling af et praksisorienteret arbejdsmiljøledelsessystem**
TeamArbejdsliv
  10. **Integreret voldsforebyggelse**
Arbejdsmedicin, Regionshospitalet Herning
  11. **Litteraturgennemgang med supplerende analyser af årsagen til ufrivillig, førtidig tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet**
Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø
  12. **Lyskebrok og kroniske smerter efter operation for lyskebrok**
Arbejdsmedicinsk Klinik, Regionshospitalet Herning, Hospitalsenheden Vest
  13. **Med mor på job. Udgør samtidig psykisk og muskuloskeletal belastning en risiko for graviditet og barnets udvikling?**
Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø
  14. **MEMORIA – Stressorer i arbejdslivet, selvoplevet stress og demens**
Institut for Folkesundhedsvidenskab, Københavns Universitet
  15. **PERMA - Praksis- og evidensbaseret udvikling af anbefalinger i rådgivning om muskelbesvær på arbejdspladsen**
Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø
  16. **PIAH – Prioritering af den forebyggende indsats over for arbejdsbetinget håndeksem: risikofag, eksponeringsresponsrelationer og forebyggelsesmuligheder; med fokus på vådt arbejde**
Dermatologisk afdeling og Arbejds- og Miljømedicinsk Afdeling, Bispebjerg Hospital
  17. **Potentiale for forebyggelse af forflytningsulykker og rygsmerter ved brug af tekniske hjælpemidler under patientforflytninger på danske hospitaler**
Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø
  18. **PUSAM – Projekt om unge, sårbarhed, arbejdsmiljø og marginalisering**
Arbejdsmedicinsk Klinik, Regionshospitalet i Herning
  19. **Psykisk arbejdsmiljø, helbred og risiko for udstødelse af arbejdsmarkedet blandt yngre arbejdstagere**
Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø
  20. **Psykosocialt arbejdsmiljø under organisatoriske forandringer – et interventionsprojekt**
Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø
  21. **Stressfaktorer på arbejde og i privatliv hos gravide kvinder: Betydning for astma og andre allergiske sygdomme hos børnene**

Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø

22. UBA – Udbredelse af et branchespecifikt implementeringsredskab til god arbejdsmiljøpraksis

Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø

Vedlagt

- ./. Tematiseret liste med igangværende projekter
- ./. Tematiseret liste med projekter afsluttet i 2020
- ./. Slutskemaer for de afsluttede projekter i 2020